

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Tsiviilseadustiku (*Code civil*) artikli 1353 kohaselt peab kohustuse täitmist nõudev isik tõendama kohustuse olemasolu. Ning vastupidi, see, kes väidab, et tema kohustus on lõppenud, peab põhjendama oma kohustuse lõppemist.

Seega peab kumbki pool põhimõtteliselt tõendama väidetavaid asjaolusid. Näiteks on tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Code de procédure civile*) artiklis 9 sätestatud: „Kumbki pool peab vastavalt seadusele tõendama oma nõuete rahuldamiseks vajalikke asjaolusid“.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Mõnel juhul esinevad eeldused, mille puhul ei nõuta sellise asjaolu tõendamist, mida on keeruline või peaaegu võimatu tõendada.

Võib öelda, et need õiguslikud eeldused pööravad väidetava asjaolu olemasolu tõendama kohustatud isiku tõendamiskohustuse ümber. Üldiselt on eeldused ümberlükatavad ehk nende kohta võib esitada vastupidiseid tõendeid. Näiteks abielu kestel sündinud lapse puhul eeldatakse, et ema abikaasa on tema isa, kuid isaduse vaidlustamiseks võib esitada hagi.

Harvematel juhtudel on eeldused ümberlükamatud: sel juhul ei ole tõendid vastupidise kohta vastuvõetavad.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Kohus võib oma otsuse aluseks võtta ainult tõendatud või vaidlustamata asjaolud.

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poole taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Kohtunik võib määrata menetlustoimingu ühe poole taotlusel, aga ka omal algatusel.

2.2 Millised on järgmised sammu, kui poole taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Kui kohtunik määrab ühe poole taotlusel menetlustoimingu, teavitab kohtu kantselei määratud tehnilist töötajat tema ülesande ulatusest ning viimane kutsub pooled kõigi järgnevat toimingute juurde. Kui on vaja ekspertiisi, ei alustata sellega enne, kui asjaomane pool on andnud üle kohtuniku määratud rahasumma (deposiidi), mis tagab eksperdile tasumise. Kõik menetlustoimingud tehakse poolte juuresolekul.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poole taotluse koguda tõendeid?

Kohtunik võib menetlustoimingu taotluse tagasi lükata põhjusel, et menetlustoiming heastaks tõendamiskohustusega poole tegevusetuse või ei ole vajalik.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Prantsuse tsiviilõiguses eristatakse järgmisi viise. Faktide (nt õnnetus) puhul võib tõendamise viisi valida omal äranägemisel ja seega esitada mis tahes tõendeid (dokumendid, tunnistaja ütlused jne). Tehingu (leping, kinge jne) puhul on põhimõtteliselt nõutavad kirjalikud tõendid, kuid seaduses on ette nähtud erandid (nt teatavast dekreedis sätestatud summast väiksema summaga seotud tehingute puhul või kui kirjalikku dokumenti ei ole võimalik esitada). Olgu märgitud, et ettevõtjatevaheliste vaidluste korral, sealhulgas tehingute puhul, kehtib tõendite vaba esitamise põhimõte.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/ekspertiisiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Tunnistajalt võib ütlusi võtta kahes vormis: suuliselt uurimismenetluse käigus või kirjalikult avalduse vormis, kusjuures avalduse puhul peavad olema täidetud teatavad vorminõuded. Kirjalikus avalduses tuleb täpsustada eelkõige tunnistaja isik ja vajaduse korral tema sugulus või hõimlus, alluvussuhe, koostöö või huvide kattuvus ühe poolega. Märkida tuleb ka, et see on koostatud kasutamiseks kohtumenetluses ja nende koostaja teab, et valeütluste andmine on kriminaalkorras karistatav. Ütlusi võib võtta ka kirjaliku tunnistuse vormis (see on kohtuniku või ametiisiku koostatud dokument, mis sisaldab mitme tunnistaja ütlusi tõendatavate asjaolude kohta.)

Ekspertiisiarvamus erineb tunnistaja ütlustest, sest see on menetlustoiming, mille käigus antakse eriti pädevale isikule ülesanne esitada pooltelt saadud selgituste põhjal puhttehniline arvamus. Ekspert esitab arvamuse suuliselt või kirjalikult. Kirjalikud arvamusel koostatakse aruandena, mis sisaldab eelkõige poolte kirjalikke seisukohti. Ekspertiisiarvamus ei ole kohtunikule siduv.

2.6 Kas mõni tõendamise viis on teistest suurema tõendusjõuga?

Ametiisiku (notar, kohtutäitur) poolt ametiülesannete täitmisel koostatud tõestatud dokumenti peetakse ehtsaks, kui selle ehtsust ei vaidlustata.

Eraõiguslikku lepingut (poolte endi poolt ametiisiku sekkumiseta koostatud ja ainult nende allkirju kandev dokument) peetakse ehtsaks, kui ei tõendata vastupidist.

Tunnistajate ütluste ja muude tõendamise viiside usaldusväärsust hindab kohtunik omal äranägemisel.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamise viisid?

Nagu punktis 2.4 märgitud, on sellise õigustoimingu tõendamiseks, mille väärtus on üle 1500 euro, vaja esitada kirjalikud tõendid. Fakti tõendamise viisi võib seevastu valida omal äranägemisel.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Kõik isikud on kohustatud kohtumenetluses tõe väljaselgitamiseks koostööd tegema.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Ütluste andmisest võivad keelduda oma ametitegevuse käigus ametialadusega kaitstud teavet saanud isikud, keda saab vastasel juhul kriminaalkorras karistada. Lisaks sellele võivad tunnistajad valikuliselt keelduda ütluste andmisest, kui nad tõendavad põhjendatud takistuste olemasolu (nt liikumisvõimetust, haigust, ametialased põhjused jne). Kohtunik hindab selle takistuse õiguspärasust.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Ilmumata jäävatele tunnistajatele ja õiguspärase põhjuseta ütluste või vande andmisest keelduvatele isikutele võib määrata kuni 3000 euro suuruse trahvi. Samuti tuleb märkida, et valeütluste andmine on kriminaalkorras karistatav.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Tunnistajana võib üle kuulata kõiki isikuid peale poolte endi ja nende, kes ei või olla kohtus tunnistajaks. See tähendab, et alaealised, teovõimetud täiskasvanud ja isikud, kellelt on kriminaalkorras süüdimõistmise tõttu kodanikuõigused ära võetud, ei või anda tunnistusi. Kohtunik võib neid teabe saamiseks siiski küsitleda neilt vannot võtmata. Lisaks sellele ei või lahutus- või kooselu lõpetamise menetluses kunagi üle kuulata või tunnistajaks kutsuda abikaasade alanejaid sugulasi.

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Kohtunik kuulab tunnistajad üle ja esitab neile küsimusi. Poolled viibivad selle juures, kuid ei või tunnistajaid katkestada ega nende poole otse pöörduda, et neid mitte mõjutada. Kui kohtunik peab seda vajalikuks, esitab ta tunnistajatele poolte soovitud küsimusi.

Kohtunik võib teha menetlustoimingust audio-, visuaal- või audiovisuaalsalvestise, kui asjaolud seda nõuavad (nt geograafilise vahemaa tõttu).

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Kohtunik ei võta arvesse tõendeid, mis on saadud pettuse teel (varjatud kaamera, telefonivestluse salvestamine kõneleja teadmata jne) või rikkudes eraelu puutumatus.

3.2 Kas minu kui poolte antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Poolte antud seletusi ei võeta tõendina arvesse.

Viimati uuendatud: 07/09/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.